

Scenariusz opracowała: Renata Jadach

„Zasoby naturalne i antropogeniczne w moim regionie”

Nazwa szkoły	Zespół Szkół Zawodowych nr 9 im. prof. R. Cebertowicza ul. Dąbrowszczaków 35 80 – 364 Gdańsk
Nauczyciel	mgr Renata Jadach
Przedmiot	Geografia
Czas trwania	Godzina lekcyjna (45 min)
Miejsce	Gabinet geograficzny
Klasa	Liceum Profilowane – Klasa II
Temat lekcji	Zasoby naturalne i społeczno – gospodarcze w moim regionie
Tytuł cyklu WSiP	Zagadnienia ludnościowe – Warsztat geograficzny 1
Podręcznik	Plit Florian, Osuch Wiktor, Sielatycki Mirosław, Wrona Jerzy Geografia część 2 „Człowiek i jego działalność” Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa
Pomoce dydaktyczne	• Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2003, 2003, GUS, Warszawa • Atlas Geograficzny, 2003, DEMART, Warszawa • Mapa administracyjna Województwa Pomorskiego • Wykonany przez nauczyciela pień drzewa oraz trzy korony (zał. 1) • Rzutnik pisma • Foliogramy wykonane przez nauczyciela (zał. 2a i 2b) • Karteczki samoprzylepne z wypisanym zadaniem dla ucznia • Michalski Tomasz, Region i edukacja regionalna – Zarys problematyki, 2004, Wydawnictwo Diecezji Pelplińskiej „Bernardinum”, Pelplin
Metody pracy	• Pogadanka • Elementy wykładu • Praca indywidualna

	• Praca zbiorowa
Kompetencje uczniów	• Sięganie do różnych źródeł danych • Umiejętność zdobywania danych • Organizowanie i wykonywanie pracy w grupie • Umiejętność komunikowania się • Prezentacja wyników prac wszystkich grup • Umiejętność prezentacji

Cele kształcenia:

- Poznanie czynników decydujących o rozwoju regionu.
- Poznanie cech przyrodniczych i społeczno – gospodarczych Województwa Pomorskiego.
- Poznanie problemów ludnościowych i gospodarczych Województwa Pomorskiego.

Cele operacyjne:

Uczeń wie:

- Jakie są zasoby naturalne środowiska.
- Jakie są zasoby antropogeniczne środowiska.

Uczeń rozumie:

- Przyczyny zróżnicowania gospodarki w Województwie Pomorskim.
- Przyczyny nierównomiernego osadnictwa.
- Przyczyny zróżnicowania społeczeństwa (grupy etniczne, mniejszości narodowe).

Uczeń potrafi:

- Określić położenie geograficzne Województwa Pomorskiego na mapie Polski.
- Korzystać z różnych źródeł wiedzy geograficznej.
- Odczytać dane statystyczne.
- Ocenić wpływ poszczególnych czynników na poziom rozwoju społeczno – gospodarczego.

Metody:

Metoda aktywizująca – praca ucznia z atlasem, analiza map tematycznych. Krótki wykład nauczyciela, wyjaśniający podstawowe zagadnienia dotyczące lekcji. Wykorzystanie rzutnika pisma oraz sporządzonych przez nauczyciela foliogramów (zał. 2a i 2b). Korzystanie z mapy ściennej.

Konstrukcja drzewa – Nauczyciel przyrównał pień drzewa do Województwa Pomorskiego, na którego przestrzeń oddziaływują trzy czynniki (korony drzewa): środowisko przyrodnicze,

społeczeństwo i gospodarka. Każdy z uczniów otrzymał karteczkę samoprzylepną z wypisanym na niej zadaniem. Uczeń dokonuje wyboru, z których źródeł wiedzy geograficznej powinien korzystać (atlas geograficzny, rocznik statystyczny), odpowiedź zaznacza na karteczce. Kartki samoprzylepne to liście, które wypełnią przestrzeń korony drzewa. Uczniowie, przylepiając karteczki do drzewa, muszą pokrótce odpowiedzieć na przydzielone im wcześniej zadania.

Przebieg lekcji:

Tok lekcji	Czas	Zagadnienia	Czynności nauczyciela	Czynności uczniów
Wprowadzenie	10 minut	Czynności organizacyjne.	- Sprawdzenie obecności. - Zapisanie tematu lekcji na tablicy. - Omówienie zasad pracy na lekcji. - Dokonanie podziału klasy na trzy zespoły: - Zespół geografii fizycznej - Zespół geografii społecznej - Zespół geografii gospodarczej.	- Potwierdzenie obecności. - Zapisanie tematu lekcji do zeszytu. - Zapoznanie się z zasadami sugerowanymi przez nauczyciela. - Zaakceptowanie podziału na trzy zespoły (przynależność do poszczególnej grupy).
Realizacja	30 minut	- Charakterystyka fizyczna i społeczno – gospodarcza Województwa Pomorskiego. - Wykorzystanie zasobów naturalnych Województw Pomorskiego. - Wykorzystanie zasobów antropogenicznych w Województwie Pomorskim.	- Przydziela zadania dla każdego z uczniów (na karteczkach samoprzylepnych). - Sprawdza prawidłowość wykonywanych przez uczniów zadań. - Przedstawia szkielet tabeli na foliogramie. - Zadaje uczniom pytania dotyczące wykorzystania zasobów naturalnych i antropogenicznych w Województwie Pomorskim.	- Indywidualnie pracują z atlasem lub rocznikami statystycznymi. Szukają odpowiedzi na przydzielone im zadania. - Analizuje swoją pracę w grupie. - Odpowiadają na pytania zadawane przez nauczyciela. Wypełniają tabelę treścią.

Podsumowanie	5 minut	Zasoby naturalne i społeczno – gospodarcze w Województwie Pomorskim.	Zadaje uczniom pytania dotyczące lekcji.	Odpowiadają na pytania zadawane przez nauczyciela.

Przebieg lekcji:

- Po krótkim wprowadzeniu do tematu, uczniowie otrzymują zadanie charakterystyki regionu Województwa Pomorskiego na podstawie map tematycznych zamieszczonych w atlasie oraz danych statystycznych w rocznikach statystycznych.
- Nauczyciel przyczepia do tablicy pień drzewa i porównuje go do przestrzeni Województwa Pomorskiego. Wyjaśnia, iż na dany region oddziałują czynniki naturalne i antropogeniczne.
- Nauczyciel dzieli uczniów na trzy zespoły:
  - Zespół geografii fizycznej
  - Zespół geografii społecznej
  - Zespół geografii gospodarczej
- Nauczyciel rozdaje na kartkach samoprzylepnych zadania do wykonania. Karteczki stanowią liście, które każdy uczeń po wykonaniu zadania przyklepi na tablicę. Następnie sprawdza poprawność wykonanego polecenia.
- Nauczyciel zadaje pytania dotyczące zasobów naturalnych i antropogenicznych środowiska.
- Uczniowie przyklejają karteczki z wykonanym zadaniem i udzielają odpowiedzi na przydzielone im wcześniej zadania. Szkielet drzewa zostaje wypełniony karteczkami (liście). Uczniowie w swoich grupach dokonują charakterystyki regionu (środowisko przyrodnicze, społeczeństwo i gospodarka).
- Nauczyciel stosuje wykład, podczas którego prezentuje foliogram (zał. 2a) (szkielet tabeli dotyczący wykorzystania zasobów naturalnych w Województwie Pomorskim). Wyjaśnia, iż atrakcyjne środowisko przyrodnicze, bogactwa naturalne i kulturowe sprzyjają rozwojowi gospodarki. Podkreśla, że istotnym elementem gospodarki regionu jest gospodarka morską, wskazuje na ważną rolę turystyki.
- Zadaje uczniom pytania. Tabela (foliogram – zał. 2a) zostaje wypełniona treścią.

9. Nauczyciel stosuje wykład dotyczący występowania zasobów antropogenicznych (stworzonych przez człowieka) w Województwie Pomorskim. Przedstawia kolejny foliogram (zał. 2b) (szkielet tabeli dotyczący wykorzystania zasobów antropogenicznych w Województwie Pomorskim).
10. Zadaje uczniom pytania. Tabela (zał. 2b) zostaje wypełniona treścią.
11. Podsumowanie wiadomości z lekcji. Nauczyciel zadaje uczniom pytania dotyczące omawianego tematu. Uczniowie odpowiadają na pytania.
12. Na lekcji zaakcentowano realizację treści ścieżki: Edukacja regionalna – Dziedzictwo kulturowe w regionie.

Samoocena nauczyciela:

Temat przeznaczony jest do realizacji na jednej godzinie lekcyjnej. Jest to cykl zagadnień dotyczących charakterystyki regionu – Województwa Pomorskiego. Zajęcia mają formę aktywną. Uczniowie korzystają z różnych źródeł wiedzy geograficznej, szukają odpowiedzi na powierzone im wcześniej zadania. W pracy wykorzystalam rzutnik pisma oraz foliogramy, aby szybciej zobrazować omawiane zagadnienie. W trakcie lekcji stosuje następujące metody:

- Metoda aktywizująca (samodzielne myślenie, własna ocena swojej pracy).
- Wykład (wyjaśnienie niezrozumiałych treści, przedstawienie ciekawostek).
- Pogadanka (dialog z uczniem – daje możliwość przedstawienia własnych poglądów).

Podstawy wychowawcze:

Na lekcji zwracam uwagę na uczniów, zachęcam ich do aktywności, obserwuję i nagradzam ich pracę na lekcji.

Załącznik 2a

Rodzaj zasobów	Sposób wykorzystania
Gleby	• Rolnictwo – uprawa roli.
Rzeki	• Przemysł spożywczy, przemysł chemiczny. • Ujęcia do celów komunalnych. • Elektrownie wodne. • Turystyka (np: spływy kajakowe).
Jeziora	• Rybactwo. • Turystyka (żeglarstwo, spływy kajakowe).
Wody podziemne	• Wykorzystywane do celów leczniczych. • Ujęcia do celów komunalnych.
Wiatr	• Alternatywne źródło energii.
Nadmorskie położenie	• Przemysł stoczniowy. • Porty morskie. • Żegluga morska. • Rybołówstwo. Zakłady rybne. • Turystyka i rekreacja.
Ukształtowanie powierzchni	• Atrakcyjność turystyczna i osiedleńcza.
Lasy	• Pozyskiwanie drewna. • Przemysł papierniczy, drzewny, meblarski. • Las jako atrakcja turystyczna.
Surowce mineralne	• Piasek i żwir (wykorzystanie w budownictwie). • Strefa ekonomiczna Morza Bałtyckiego. • Petrobaltic. • Bursztyn – Złoto Pomorza.

Załącznik 2b

Rodzaj zasobów	Sposób wykorzystania
Miasto	• Tworzenie nowych osiedli. • Obszary zurbanizowane. • Odnowa zabytków.
Przemysł	• Restrukturyzacja nierentownych zakładów. • Budowa nowych zakładów. • Atrakcyjność inwestycyjna.
Rolnictwo	• Niewykorzystywane pod uprawę tereny przeznaczone do budowy nowych osiedli. • Charakterystyka gospodarstw rolnych.
Turystyka	• Bogactwa naturalne. • Bogactwa kulturowe. • Agroturystyka.

Załącznik 1

